

הכשרת מורים בתקופת משבר הקורונה: אתגרים, הזדמנויות ושינוי

כרך ב: התנסות, סימולציות ולמידה מקצועית

רוני לידור, לאה קוזמינסקי, חן שכטר,
טובה מיכלסקי, לילי רוטו
(עורכים)

**Teacher Training During the Covid-19 Crisis: Challenges,
Opportunities, and Change**

Volume 2: Experience, Simulations, and Professional Learning

*Ronnie Lidor, Lea Kozminski, Chen Schechter,
Tova Michalsky, Lili Ruso (Editors)*

רוני לידור, לאה קוזמינסקי, חן שכטר, טובה מיכלסקי, לילי רוסו (עורכים)

הוצאת הספרים של מכון מופ"ת:

עורכת ראשית: תמי ישראלי

עורכת אקדמית: שרה שמעוני

עורכת תוכן ולשון: תמי בורשטיין

עורכת תוכן ולשון אחראית: עדי רופא

עורכת גרפית ומעצבת העטיפה: בלה טאובר

חברי הוועדה האקדמית של הוצאת הספרים:

פרימה אלבז-לוביש, חנוך בן-פזי, יעל דר, יורם הרפז, נצה מובשוביץ-הדר, אייל נווה,
יעל פישר, שי פרוגל

מסת"ב: 978-965-530-226-4

© כל הזכויות שמורות למכון מופ"ת, תשפ"ד/2024

טל': 03-6901428 <http://www.mofet.macam.ac.il>

הדפסה: דפוס הנצחון

בהסתכלות מחודשת

במרץ 2020 הכריז ארגון הבריאות העולמי על הקורונה (Covid-19) כמגפה עולמית (פנדמיה). למגפה נודעה השפעה נרחבת כמעט על כל תחומי החיים. היא חייבה נקיטת מדיניות של סגר לפרקים וריחוק חברתי, שמשמעם בפועל היה שיתוק פעילויות רבות במדינה, ובין אלה גם של מערכות החינוך וההשכלה הגבוהה. ספר זה בוחן כיצד התמודדו מרצים וסטודנטים להוראה במכללות האקדמיות לחינוך ובאוניברסיטאות עם השינויים בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה שנכפו עליהם עקב משבר הקורונה. לשמחתנו המערכות למדו בהדרגה להתמודד עם המצב והצליחו בסופו של דבר להיחלץ מן הקיפאון.

בחלוף שלוש וחצי שנים מאז פרצה המגפה ולקראת הולדתו של ספר זה החברה הישראלית נאלצת להתמודד עם משבר עמוק חדש. בעקבות מתקפת הטרור ב-7 באוקטובר 2023 פרצה מלחמת "חרבות ברזל", אשר הביאה בין היתר לשיתוק של מערכות החינוך וההשכלה הגבוהה. הסתכלות מפוכחת בראי הזמן הכאוב הזה על פרקי הספר, על שני כרכיו, מלמדת שתהליכי הלמידה, ההוראה וההערכה המתוארים בהם אינם נוגעים רק לתקופת הקורונה, שנמצאת כבר לגמרי מאחורינו; הרלוונטיות שלהם אינה מצטמצמת למשבר הבריאותי העולמי כי אם לכל שעת חירום באשר היא. לדאבונו נדמה כי עיתות חירום צפויות להיות חלק מחיינו, והן דורשות סיפוק פתרונות מהירים ותפקוד בתנאים בלתי מיטביים. התהליכים מבוססי המחקר המתוארים בספר מאפשרים נגישות להוראה ותמיכה בלמידה באווירת חירום המאפיינת גם מצבי לחימה ומצבים נוספים של חוסר ודאות.

התכנון החינוכי-פדגוגי בתנאים הנוכחיים - כשישראל נתונה עדיין תחת איומים של שיגורי טילים ורבים מהסטודנטים ומהמרצים מגויסים או מפונים מביתם - דורש תרגול של מגוון מיומנויות ובהן חשיבה מחוץ לקופסה, גמישות רבה, כושר המצאה, יצירתיות ואלתור. כל זאת במהירות, תוך כדי תנועה ובתנאים שבהם המשאבים מוגבלים והפעילות אינה מתוכננת ומתוקצבת מראש. ממצאי המחקרים המוצגים לאורך פרקי הספר, הניסיון, המסקנות והתובנות של המעורבים בתהליכי הכשרת מורים בישראל בתקופת הקורונה - חוקרים, מרצים, מדריכים פדגוגיים וקובעי מדיניות - עשויים לשמש את מערכת הכשרת המורים בישראל גם בעת חירום זו, בצל המלחמה הנוכחית.

העורכים

מרץ 2024

תוכן העניינים

כרך ב: התנסות, סימולציות ולמידה מקצועית

מבוא | רוני לידור, לאה קוזמינסקי, חן שכטר, טובה מיכלסקי, לילי רוסו.....9

שער ראשון: התנסות וסימולציות בהוראה

פרק ראשון: ההכשרה הקלינית להוראה בעת משבר - התמודדות מדריכים פדגוגיים עם סגירת בתי הספר בגל הראשון של הקורונה | ברכה אלפרט, תמר אריאב, לינור הדר, אורן אָרְגָז17

פרק שני: להיות מדריכה פדגוגית בעת משבר הקורונה | מיכאלה כדורי-שלזק, אורית ברוזה.....37

פרק שלישי: הדינמיקה של ההתנסות בהוראה בימי הגל הראשון של הקורונה - מאפיינים, דרכי תמיכה ושביעות רצון מנקודת מבטם של הסטודנטים | היפאא מג'אדלה, דניאל ניקריטין, שלגית שחר בללתי, אלכסנדרה דניאל סעד.....54

פרק רביעי: אתגרים והזדמנויות בהתנסות מעשית בהוראה בימי קורונה - הכשרת קיץ חותם נעמי 2020 | מיכל שני, קטף מוראד סלאמה.....84

פרק חמישי: תמיכה מקרוב בלמידה מרחוק - למרות הקורונה או בזכותה? | אורית שורץ-פרנקו, אורן אָרְגָז.....103

פרק שישי: אתגרים בתהליכי הוראה, למידה והערכה מרחוק של תלמידים עם לקויות למידה בחינוך המיוחד מנקודת מבטם של מורות וסטודנטים - השלכות על הכשרת סטודנטים להוראה בתקופת הקורונה | מירב צהר-רוזן, דגנית הופנברטל, אפרת לוצאטו, אסתי צביון.....126

פרק שביעי: ימי משבר הקורונה כמבוך - כיצד תפסו מתמחות להוראה בגיל הרך את הקשר עם ההורים | איריס לוי, סיגל טיש, אלונה פלג.....149

פרק שמיני: התנסות סימולטיבית בלמידה מרחוק בהכשרה ובפיתוח מקצועי של מורים | שירה אילוז, יעקב ב' יבלון.....177

פרק תשיעי: סדנאות סימולציה ככלי להכשרת מורים ולפיתוח מקצועי של אנשי חינוך בתקופה משבר הקורונה | עמליה רן, סופי דלאל, טלי חגשורי.....198

שער שני: למידה מקצועית של מורים מתחילים

- פרק עשירי: תפיסת חוויית ההוראה מרחוק של מורים בשנתם הראשונה
במערכת החינוך באשר למתן מענה לשונויות בתקופת הקורונה |
225 דולי אליהו-לוי, ענת רויטר
- פרק אחד-עשר: ממדים רגשיים מקבילים בקרב סטודנטים ומרצה בקורס
בעת משבר הקורונה - מחקר עצמי | מירית שרון 249
- פרק שנים-עשר: "כמו להטוטן, לעבור בין כובעים 24/7" - הוראה ולמידה
מרחוק בתקופת משבר הקורונה ותהליכי גיבוש ופיתוח של זהות מקצועית |
270 סיגל עוזרי-רויטברג, אורית צייכנר, תמי זייפרט
- פרק שלושה-עשר: העוגן בסערה - תפקידן המתהווה של קהילות מקצועיות
לומדות דיסציפלינריות כמקור לתמיכה רגשית-חברתית ולימודית |
293 יונתן מנדלס, טלי ברגלס-שפירא
- אחרית דבר: קשיים, אי-ודאות, צמיחה והתחדשות | רוני לידור,
325 לאה קוזמינסקי, חן שכטר, טובה מיכלסקי, לילי רוסו
- 331 על העורכים
- 333 על המחברים

כרך ב

התנסות, סימולציות ולמידה מקצועית

מבוא

רוני לידור, לאה קוזמינסקי, חן שכטר, טובה מיכלסקי, לילי רוסו

כפי שעולה מהפרקים בכרך א, משבר הקורונה אתגר הן את המרצים להוראת הדיסציפלינות השונות בתוכניות להכשרת מורים והן את הסטודנטים בתוכניות אלו. אך הם לא היחידים במערכת להכשרת מורים בישראל שאתגרו בתקופת המשבר. גם מדריכים פדגוגיים וסטודנטים במסגרות של התנסות מעשית, וכן מורים מתחילים ומורים במסגרות שונות של למידה והתפתחות מקצועית, נדרשו להניע תהליכים חינוכיים במציאות חדשה ומורכבת ולהתמודד עם סגרים, עם ריחוק חברתי ועם הגבלות שנכפו עליהם "מהיום למחר" בעקבות המגפה. שני השערים בכרך ב עוסקים בבעלי תפקידים אלה.

אנו מבחינים בין למידה מרחוק (online learning) לבין הוראה ולמידה בשעת חירום (emergency remote teaching). בעיתות של שגרה יש למרצים די זמן לרכוש את המיומנויות הנדרשות להוראת קורס מרחוק, ואילו הוראה בשעת חירום דורשת מהם להיערך בתוך זמן קצר בלבד, לעיתים בתוך כמה ימים או שבועות. יתרה מזו, התכנון החינוכי-פדגוגי בעת משבר דורש פתרון יצירתי וגמיש של בעיות וחשיבה מחוץ לקופסה כדי לתת מענה לצרכים מידיים של מרצים וסטודנטים. זוהי גמישות תוך כדי תנועה, בתנאים שבהם המשאבים מוגבלים והפעילות אינה מתקצבת מראש. תהליכי הלמידה וההוראה המתוארים ב-13 הפרקים בכרך זה נוגעים ללמידה האקדמית ולהתנסות המעשית בשעת חירום, ולא בהכרח להוראה מרחוק כמתודה. הם נועדו לאפשר את הנגישות להוראה ואת התמיכה בלמידה באווירת חירום זמנית, ולא ליצור אקו-סיסטם חינוכי מוקפד. בתנאי אי-הוודאות שנוצרו נדרשו גמישות רבה, כושר המצאה ואלתור כדי לספק פתרונות מהירים בתנאים שאינם מיטביים, וגם אם הפתרונות שנמצאו היו יצירתיים ומקדמים, התלוו להם מתח רב ותחושת לחץ מצד המרצים והסטודנטים.

מבנה הספר

כרך ב: התנסות, סימולציות ולמידה מקצועית

בשער הראשון, התנסות וסימולציות בהוראה, תשעה פרקים המתארים את הקשיים שחוו מרצים וסטודנטים בהתנסות המעשית בהוראה. התנסות מעשית היא מרכיב חשוב מאוד בתוכנית ההכשרה של סטודנטים להוראה. ברבות מהמכללות האקדמיות לחינוך הסטודנטים מתנסים בהוראה בגני הילדים ובבתי הספר כבר בשנה הראשונה ללימודיהם. עקב הסגר והריחוק החברתי שנכפו לפרקים על הציבור בעת משבר

הקורונה, לא התאפשר לקיים התנסות זו. בפרקים בכרך זה מתוארים ניסיונותיהם של המדריכים הפדגוגיים לשמור על איכות ההתנסות בהוראה גם כשהיא מתקיימת מרחוק, ולא בסביבתה הטבעית בלבד, היינו בגני הילדים ובבתי הספר.

הפרק הראשון - "ההכשרה הקלינית להוראה בעת משבר: התמודדות מדריכים פדגוגיים עם סגירת בתי הספר בגל הראשון של הקורונה" (מאת ברכה אלפרט, תמר אריאב, לינור הדר ואורן אַרְגֵז) - מציג חקר מקרה איכותני שבחן את דרכי ההתמודדות של המדריכים הפדגוגיים במכללת בית ברל עם סגירת בתי הספר בגל הראשון (מרץ-מאי 2020). המחקר מצביע על שלושה דפוסי תגובה בקרב המדריכים הפדגוגיים עם תחילת משבר הקורונה וסגירת מוסדות החינוך: שינוי והתייחסות קלים, היענות והתאמה לשינוי, שינוי והתייחסות מהותיים. דפוסי תגובה אלה עלו בכל אחת מארבע קטגוריות: דרכי הוראה, תוכנית הלימודים, קשר עם המורים המאמנים והתייחסות לרגשות.

הפרק השני - "להיות מדריכה פדגוגית בעת משבר הקורונה" (מאת מיכאלה כדורי-שלזק ואורית ברוזה) - מציג מחקר שעוסק בשאלות הנוגעות להכשרה ולהתנסות מעשית במרחב החדש שנוצר בעת משבר הקורונה: איך מתאימים את ההוראה למרחב המקוון וכיצד מכשירים לכך? איך מסייעים למתכשרים להוראה לקיים קשר ותקשורת מרחוק עם התלמידים ועם המורים המכשירים? בעת משבר הקורונה נדרשו המדריכים הפדגוגיים, האמונים על ההכשרה בשטח, להגיב מהר על השינוי, אגב חשיבה משותפת עם צוות בית הספר והמוסד האקדמי. הפרק מספר את סיפורה של מדריכה פדגוגית למדעים במכללה להכשרת מורים בתקופת משבר הקורונה. הוא מתאר את התמודדותה עם תחושת חוסר הוודאות וחושף את תפיסותיה, ערכיה ולבטיה, את ההחלטות שקיבלה ואת השפעתן על הקשר עם שותפיה להכשרה (סטודנטיות ומורות מכשירות). הפרק השלישי - "הדינמיקה של ההתנסות בהוראה בימי הגל הראשון של הקורונה - מאפיינים, דרכי תמיכה ושביעות רצון מנקודת מבטם של הסטודנטים" (מאת היפאא מג'אדלה, דניאל ניקריטין, שלגית שחר בללתי ואלכסנדרה דניאל סעד) - בוחן את אופני ההתמודדות של סגלי ההוראה ואת ההתאמות שנקטו בהתנסות המעשית בתקופת משבר הקורונה, וכן את מידת שביעות רצונם של הסטודנטים מהתנסות זו. הפרק מתחקה אחר התמיכה הפדגוגית, הטכנית והרגשית שקיבלו הסטודנטים מגורמים שונים המעורבים בהתנסות המעשית, ואחר מידת שביעות רצונם ממנה. הממצאים שמוצגים בפרק מלמדים שהתמיכה השכיחה ביותר שקיבלו הסטודנטים הייתה התמיכה הרגשית, ולאחריה התמיכה הפדגוגית, ואילו התמיכה הטכנולוגית הייתה מועטה יותר באופן מובהק.

הפרק הרביעי - "אתגרים והזדמנויות בהתנסות מעשית בהוראה בימי קורונה - הכשרת קיץ חותם נעמי 2020" (מאת מיכל שני וקטף מוראד סלאמה) - מתאר התנסות מעשית בהוראה בהכשרת חותם נעמי בקיץ 2020. הכשרה זו הוסבה מהכשרה פנים

אל פנים המתקיימת מדי שנה בכפר נוער בתנאי פנימייה, להכשרה היברידית המשלבת למידה מרחוק ולמידה פנים אל פנים. ההתנסות המעשית התקיימה באופן מקוון בבית ספר קיץ וירטואלי שהוקם במיוחד כדי לאפשר מרחב להתנסות בהוראה. תיאור ההתנסות המעשית מתמקד באתגרים ובהזדמנויות בתכנונה ובהובלתה ובמרחבים שבהם פעלו הסטודנטים, הן לפני הן במהלכה. מן הפרק עולה שחויית הלמידה משפיעה על חויית ההוראה, על אחת כמה וכמה בעיתות של שינויים וחוסר ודאות. הפרק החמישי - "תמיכה מקרוב בלמידה מרחוק - למרות הקורונה או בזכותה?" (מאת אורית שורץ-פרנקו ואורן אָרְגָז) - מתמקד ביועצת החינוכית, שהיא הדמות המופקדת רשמית על רווחת התלמידים בבית הספר. זיהוי סימני מצוקה בקרב תלמידים הוא משימה משותפת של מורות ויועצות, אך יועצות עושות זאת טוב יותר. תפקיד היועצת לסייע בעקיפין באמצעות הנחיה של אחרים משמעותיים בחיי הילד (המורות וההורים). שיתוף פעולה זה הוא עניין מורכב בתנאי עבודה רגילים בבית הספר, לא כל שכן בתנאי משבר כמו משבר הקורונה. בפרק מוצג מחקר עצמי הבוחן את שיתוף הפעולה בין היועצת לבין בעלי תפקידים אחרים לנוכח שני מקדמי אתגר נוספים: למידה-הוראה מרחוק ועבודתה של מורה-סטודנטית.

הפרק השישי - "אתגרים בתהליכי הוראה, למידה והערכה מרחוק של תלמידים עם לקויות למידה בחינוך המיוחד מנקודת מבטם של מורות וסטודנטים - השלכות על הכשרת סטודנטים להוראה בתקופת הקורונה" (מאת מירב צהר-רוזן, דגנית הופנברטל, אפרת לוצאטו ואסתי צביון) - בוחן את האתגרים שחוו מורות וסטודנטים בחינוך המיוחד בתהליכי הוראה, למידה והערכה מרחוק בעת משבר הקורונה. מן הפרק עולה שבשל מורכבותם של מאפייני התלמידים עם לקויות למידה וההתאמות הספציפיות הנדרשות לכל אחד ואחד מהם - המעבר המהיר להוראה מרחוק דרש מהמורות ומהסטודנטים לחולל שינוי משמעותי ביותר. שינוי זה הוביל לא פעם גם לקושי רגשי בקרב המורות והסטודנטים.

הפרק השביעי - "ימי משבר הקורונה כמבוך - כיצד תפסו מתמחות להוראה בגיל הרך את הקשר עם ההורים" (מאת איריס לוי, סיגל טיש ואלונה פלג) - בוחן כיצד תפסו מתמחות להוראה בגיל הרך, הן בחינוך הרגיל הן בחינוך המיוחד, את הקשר עם ההורים בימי הקורונה. ההתמודדות של ילדים בגיל הרך עם הלמידה מרחוק הייתה מורכבת מזו של ילדים בוגרים יותר בשל תלותם המוחלטת בתיווך של הוריהם בלמידה מרחוק. איכות התיווך והקשר של ההורים עם הגננות הושפעו מגורמים רגשיים, חברתיים-כלכליים, טכנולוגיים וכן מהידע שברשותם ומזמינותם. הפרק בוחן הבדלים בין גננות בחינוך המיוחד וגננות בחינוך הרגיל ובין מנהלות גן לגננות משלימות, בתפיסות הנוגעות לאינטראקציה עם הורי הילדים.

הפרק השמיני - "התנסות סימולטיבית בלמידה מרחוק בהכשרה ובפיתוח מקצועי של מורים" (מאת שירה אילוז ויעקב ב' יבלון) - בוחן את המעבר מהתנסות מסורתית פנים אל פנים להתנסות מעשית מרחוק בסדנאות סימולטיביות בהשתתפות שחקנים. הפרק מתמקד בפיתוח תחושת המסוגלות של מורים להתמודד עם קונפליקט, ובהבחנה בין משתתפים שמתנסים בפועל מול שחקנים ומשתתפים שרק צופים בסדנה.

הפרק התשיעי - "סדנאות סימולציה ככלי להכשרת מורים ולפיתוח מקצועי של אנשי חינוך בתקופת משבר הקורונה" (מאת עמליה רן, סופי דלאל וטלי חגשורי) - עוסק בהתאמתו של הכלי הסימולטיבי להכשרת מורים ואנשי חינוך על כל רצף הנתיבה המקצועית, החל מההכשרה ועד לפיתוח המקצועי, באמצעות ארבעה מודלים של סדנאות סימולציה מקוונות אשר פותחו לנוכח הנסיבות החדשות. מודלים אלו נוסחו ונוסו במסגרת התוכנית הארצית למרכזי סימולציה, על פי העקרונות המנחים של סדנת הסימולציה, אך באופן גמיש המותאם לצרכים החדשים ולדרישות מערכת החינוך. מטרת הפרק לבחון את תרומתן של סדנאות סימולציה מקוונות להרחבת השימוש במיומנויות למידה חברתית-רגשית (SEL - Social-Emotional Learning) בקרב מתכשרים להוראה ואנשי החינוך הלומדים ומלמדים מרחוק בסביבה המאופיינת באי-ודאות ובהתחדשות מתמדת.

בשער השני, **למידה מקצועית של מורים מתחילים**, ארבעה פרקים הבוחנים כיצד התמודדו מרצים וסטודנטים במסגרות של למידה והתפתחות מקצועית המיועדות למורים בשנותיהם הראשונות בהוראה, ולמורים הלומדים בתוכניות לימודים לתואר שני. גם מסגרות אלו נאלצו לעבור שינויים מיידיים עם פרוץ משבר הקורונה.

הפרק העשירי - "תפיסת חוויית ההוראה מרחוק של מורים בשנתם הראשונה במערכת החינוך באשר למתן מענה לשונויות בתקופת הקורונה" (מאת דולי אליהו-לוי וענת רוטר) - מתמודד עם שתי שאלות מרכזיות שעלו לדיון בעת משבר הקורונה: כיצד יתאימו מורים את ההוראה מרחוק לצרכים של התלמידים בשעת חירום? ואילו אפשרויות יציעו לתלמידים אם ברצונם להדגיש יכולות לימודיות רגשיות וחברתיות? הפרק מציג מחקר הבוחן את חוויית ההוראה של מורים בשנתם הראשונה ואת תפיסותיהם באשר למתן מענה לשונויות בכיתה בתקופת הקורונה. המחקר נערך בקרב עשרים מורים המלמדים בבתי ספר ממלכתיים במחוז תל אביב וירושלים.

הפרק האחד-עשר - "ממדים רגשיים מקבילים בקרב סטודנטים ומרצה בקורס בעת משבר הקורונה - מחקר עצמי" (מאת מירית שרון) - עוסק בהיבטים רגשיים שחוו מרצה וסטודנטים בשלושה קורסים במכללה להכשרת מורים בעת משבר הקורונה (ממרץ 2020 עד ינואר 2021). בתקופה זו נאלצה מערכת החינוך, ובכללה מערכת ההכשרה להוראה, להתמודד עם משבר הקורונה ולשנות דרכי הוראה, למידה והערכה. הפרק מצביע על חשיבות קיומם של היבטים רגשיים בקורסים אקדמיים בהכשרת

מורים, בשל יכולתם לגשר בין תאוריה לפרקטיקה, בייחוד בעת משבר. בפרק מוצגת נקודת מבטם של הסטודנטים כפי שעלתה מדברים שכתבו ומשיחות שניהלו בקורס, ונקודת מבטה של המרצה כפי שעלתה מיומנה הרפלקטיבי ומתגובותיה לדברים שכתבו הסטודנטים.

הפרק השנים-עשר - "כמו להטוטן, לעבור בין כובעים 24/7" - הוראה ולמידה מרחוק בתקופת משבר הקורונה ותהליכי גיבוש ופיתוח של זהות מקצועית" (מאת סיגל עוזרי-רויטברג, אורית צייכנר ותמי זייפרט) - בוחן כיצד חוו סטודנטים לתואר שני בהתמחות טכנולוגיה בחינוך במכללת סמינר הקיבוצים את הלמידה מרחוק בתקופת הקורונה (2020). נקודת מבטם היא רב-ממדית באופייה בשל היותם סטודנטים, מורים, הורים, מובילי תקשוב וסוכני שינוי במערכת החינוך. הממצאים מלמדים כי תקופת הקורונה שימשה עבור הסטודנטים מרחב לימנלי ללמידה ולהתפתחות מקצועית, אשר זימן עבורם חוויית למידה מרוכזת, אינטנסיבית והוליסטית בתחום הלמידה מרחוק. חווייה זו, על אף הקשיים שנלוו לה, הייתה משמעותית, רדיקלית ומכוננת מנקודת מבטם, ובבחינת אבן דרך משמעותית בכינון זהותם המקצועית והפיכתם של מרכזי התקשוב במערכת החינוך למובילי חדשנות טכנו-פדגוגית ודיגיטלית.

הפרק השלושה-עשר - "העוגן בסערה - תפקידן המתהווה של קהילות מקצועיות לומדות דיסציפלינריות כמקור לתמיכה רגשית-חברתית ולימודית" (מאת יונתן מנדלס וטלי ברגלס-שפירא) - דן באתגרים שעמדו בפני קהילות מקצועיות לומדות דיסציפלינריות בישראל, בדרכי התמודדותן ובתמורות שחלו בהן עם המעבר למפגשים דיגיטליים עקב פרוץ מגפת הקורונה במרץ 2020. הפרק בוחן כיצד השפיעו המגפה והמעבר ללמידה דיגיטלית על אופן העבודה של קהילות אלו, ובפרט על החוסן, על השלומות ועל תחושת המסוגלות של חבריה ועל תהליכי הלמידה שהתרחשו בהן. הפרק בוחן גם את השינויים שחלו בתפקידם של מנחי הקהילות המקצועיות הלומדות הדיסציפלינריות עם מעבר לפלטפורמה דיגיטלית.

עם חלוף משבר הקורונה השתנו פרקטיקות ההוראה והלמידה, והתובנות מעידן זה הותאמו לתקופות של רגיעה. ככל הנראה, עיתות חירום ימשיכו להיות חלק מחיינו בשל אירועים ביטחוניים ואסונות טבע (רעידות אדמה, שיטפונות וכו'). ראוי אפוא ששיורי הלמידה וההוראה שנרכשו במשבר הנוכחי יהיו חלק מתוכנית הלמידה המקצועית של הסגל האקדמי וישמשו אותו במצבי משבר עתידיים.

למי מיועד הספר?

קהל היעד של ספר זה הוא כל העוסקים בהכשרת מורים במוסדות אקדמיים בישראל, ובהם קובעי מדיניות בתוכניות להכשרת סטודנטים להוראה, שלהם השפעה רבה על

קביעת המטרות ויעדי ההכשרה, תכניה ומשכה; חוקרים ומרצים המלמדים קורסים בתוכניות הכשרת סטודנטים להוראה; מדריכים פדגוגיים המנחים את הסטודנטים להוראה בעבודה מעשית בבתי הספר ובגני הילדים; סטודנטים הלומדים בקורסים הנכללים בתוכניות ההכשרה ומתנסים בהוראה בבתי הספר ובגני הילדים; כל המעורבים בהתפתחות מקצועית של מורים שכבר מלמדים בבתי הספר - קובעי מדיניות, חוקרים, מרצים ומורים.

אנו תקווה שהניסיון הפדגוגי מבוסס הראיות המוצג בפרקי הספר יוכל לשמש חוקרים, מרצים ומדריכים פדגוגיים במוסדות להשכלה גבוהה במשברים דומים בעתיד.

תודות

אנו מבקשים להודות למחברים ולמחברות של פרקי הספר. התיעוד המפורט של עבודתם המחקרית אפשר לנו ללמוד על העשייה הרבה והמגוונת בתוכניות להכשרת מורים בישראל בעת משבר הקורונה. תודתנו נתונה לחברי צוות ההוצאה לאור של מכון מופ"ת על שאפשרו את הוצאת הספר ותמכו בו באופן מקצועי. אנו מודים לד"ר תמי ישראלי, העורכת הראשית וראשת ההוצאה; ולד"ר דודו רוטמן, ראש הוצאת הספרים לשעבר, שליווה במסירות את העבודה על ספר זה ונתן עצות מועילות לארגון השערים בשני כרכי הספר. תודתנו נתונה לד"ר שרה שמעוני על שקראה את פרקי הספר והעירה הערות מצוינות לשיפור התכנים והמבנה של הפרקים השונים. תודה לעורכת הלשון תמי בורשטיין ולעורכת הלשון האחראית עדי רופא על הליווי הלשוני של הספר ועל עצותיהן הטובות להשבחת הטקסט. ולבסוף תודה לבלה טאובר על העריכה הגרפית המקצועית ועל עיצוב העטיפה. הספר לא היה יוצא לאור ללא מעורבותם של אנשים אלו.

רשימת המקורות

- Brammer, S., & Clark, T. (2020). COVID-19 and management education: Reflections on challenges, opportunities, and potential futures. *British Journal of Management*, 31, 453-456.
- Johnson, N., Veletsianos, G., & Seaman, J. (2020). US faculty and administrators' experiences and approaches in the early weeks of the COVID-19 Pandemic. *Online Learning*, 24, 6-21.
- Smith, L., & Riley, D. (2012). School leadership in times of crisis. *School Leadership & Management*, 32, 57-71. <http://doi.org/10.1080/13632434.2011.614941>